

NOPTI LA HANUL DIN ANTIMOVO¹⁾

PĂCATUL LUI IVAN BELIN

Lui Ivan Belin îi plăcea să se uite cu luare aminte la orice lucru, să-l pătrundă, să-l bage în cap. Altfel n'ar fi avut faima, față de care nici chiar el nu era nepăsător, că este omul care vede semnele, descoperă urmele și face prorocii, care se împlinesc. Iată-l, rezemat în ciomag, cum se uită iar la ceva și stă ca pironit. Cu puțin înainte lupoaica albă, pe care o mai văzuseși altă dată, dăduse năvală în turma lui. Nu făcuse nicio pagubă, pentru că dulăii o simțiseră și o fugăriseră, dar Ivan Belin tot mai stă și privește pe urma ei. Ea e departe. Pe câmp se văd dulăii întorcându-se, ici, colo între mărăcini se arată spinarea lor neagră sau cozile stufoase, cu părul lung împărțit în două, întocmai ca penele de struț. Iar dincolo de ei, aproape să treacă și cel din urma deal, e lupoaica albă. Deși în afară de orice primejdie, ea tot mai fuge într'un galop obosit și neregulat. Se oprește din timp în timp, se întoarce și privește înapoi. Pe urmă iar o ia la fugă. Și în sfârșit, după o ultimă oprire, care ține mai mult, își ia din nou fuga, dar mai liniștită și regulată. Odată cu asta își schimbă drumul și se îndreaptă către apus spre ogoare. Ivan Belin își îndoiește luarea aminte. Urmărește lupoaica, nici nu clipește măcar, socotește ceva. În ochii lui, în care parcă se arată lacrimi, își face loc o sclipire de foc, iar sub mustățile-i albe se vede un surâs. «Ia te uită î — își zice el și dă din cap. Așa a fost treaba! Nu în pădure, ci aici undeva în ogoare se ascunde dumneaei...».

Ivan Belin nu se îndoiește de descoperirea făcută. Se întoarce și își aruncă privirile în spre apus. În partea asta câmpia se lasă tot mai jos și se pierde departe, departe, până unde văd ochii. Acolo, în chiar fundul zării, se vede o dungă neagră cum e cărbunele. E pădurea. Deasupra e acoperită de o ceață vânăță și soarele, care se apropie de asfințit, face ceața asta luminoasă și trandafirie, iar peste vârfulile copacilor strălucește un jărătec aprins. Mare și înfiorătoare e pădurea, dar e prea departe. E greu de crezut că lupoaica merge până acolo și se întoarce îndărăt. E de crezut mai curând că se pitula undeva pe aici, prin ogoare. Grâul e înalt cât un stat de om și aici se poate ascunde nu un singur lup, ci cu miile. Ca întotdeauna, Ivan Belin se mândrește cu mintea lui pătrunzătoare. Pleacă să-și ajungă turma, surâde, pășește vioiu prin iarba înaltă, iar ciomagul face pași și maimari înaintea lui. Ajungând lângă oi, le întoarce de ici, colo, se reazăimă din nou în ciomag și privește în spre lupoaică.

Sub lumina moale a soarelui care apune, totul se vede limpede în acea parte. Licăresc poenele verzi, din văi se arată umbre negre, albesc drumurile și în spre apus marea verde a ogoarelor, năvălită de soare, își revarsă valurile și strălucește. Dincoace e lupoaica — o pată albă în mijlocul verdului dimprejur. Ea fuge mereu la trap, liniștită, regulat, fără să se oprească, fără să adulmece sau să se uite undeva. Ivan Belin este un cioban

— Ia te uită, își zice eși dă din cap.

bătrân și încercat. El știe că așa fuge un câine sau un lup, când știe bine unde se duce. Și se încredințează încă odată, ca direcția aceasta sigură pe care o ține lupoaica, nu este întâmplătoare, ci drumul drept și cel mai scurt în spre culcuș.

Ivan Belin nuse îndoiește nici că lupoaica are și pui. De mai multe ori a văzut-o de aproape de tot. O văzuse, când ea, nesimțită de câini, neobservată nici chiar de el, apăruse la vreo 50—60 pași de parcă ieșise din pământ.

¹⁾ Vezi «Boabete Grâu» Anul III, Nr. 6, 7 și 8.

din diferite principate germane, apoi Elvețieni din cantoanele franceze și germane, Francezi, Italiani și Poloni s'austabilit în număr tot mare în București, contribuind cu munca lor ordonată și inteligentă și cu cunoștințele lor superioare la îndrumarea orașului spre modernizare și la îmbogățirea lui. Rând pe rând acești occidentali înlătură pe levantini și iau conducerea tuturor marilor întreprinderi comerciale și industriale. Îmbunătățirile edilitare li se datoresc în mare parte lor și metodele noi de urbanistică tot ei le-au introdus. Inginerii orașului sunt recrutați dintre aceștia, medicii spitalelor și farmaciștii de asemenea. Marii grădinari, marii negustori de articole apusene, hotelierii, restauratorii, tipografii, librării, antreprenorii de lucrări publice, industriașii, artiștii, profesorii de limbi străine și conducătorii de școli particulare etc. sunt aproape toți dintre acești străini apuseni.

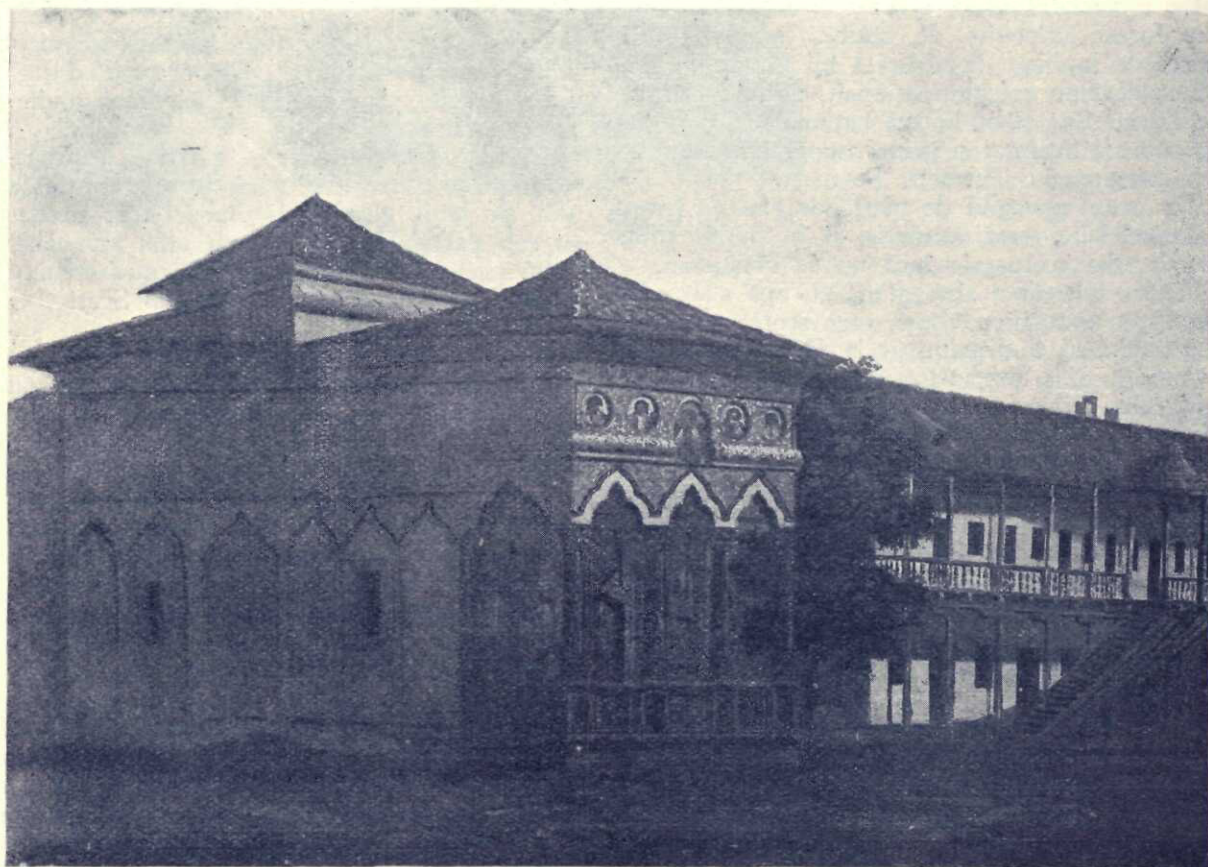
Cât privește spiritul nou de libertate și naționalism ce cuprinsese în vremea aceasta întreaga Europa, el s'a manifestat în București mai hotărât

decât în orice parte a țării. Ideea de unire a Țării Românești cu Moldova aici s'a proclamat mai întâiu, iar cealaltă idee, mai înaintată, de unire a tuturor Românilor, tot aici a fost ventilată cu mai mare răsunet. Naționaliști intransigenți și departe văzători ca Bălcescu, Câmpineanu, Cezar Boliac și alții au început să întrebuițeze îndată după 1830 semnul caracteristic al acestei uniri: stemele Țării Românești, Moldovei și Ardealului cuprinse în triunghiul masonic. Iar la 1848 revoluția liberală a avut în bucureșteni pe cei mai înflăcărați partizani.

Astfel din toate punctele de vedere orașul nostru se pregătea pentru marele rol ce avea să-l îndeplinească în curând, acela de capitală a noului stat românesc format din unirea Moldovei cu Țara Românească (1862).

De acum transformările ce a suferit au fost atât de radicale încât putem spune că Bucureștii Vechi au dispărut aproape cu desăvârșire, spre a se ridica în locul lor Bucureștii moderni, demni de a deveni apoi capitala întregului neam românesc.

CONST. MOISIL

Mănăstirea Stavropoleoscu hanul. Col. Muzeului de artă religioasă

NOȚI LA HANUL DIN ANTIMOVO ¹⁾

PĂCATUL LUI IVAN BELIN

Lui Ivan Belin îi plăcea să se uite cu luare aminte la orice lucru, să-i pătrundă, să-l bage în cap. Altfel n'ar fi avut faima, față de care nici chiar el nu era nepăsător, că este omul care vede semnele, descopere urmele și face prorociri, care se împlinesc. Iată-l, rezemat în ciomag, cum se uită iar la ceva și stă ca pironit. Cu puțin înainte lupoaica albă, pe care o mai văzuse și altă dată, dăduse năvală în turma lui. Nu făcuse nicio pagubă, pentru că dulăii o simțiseră și o fugăriseră, dar Ivan Belin tot mai stă și privește pe urma ei. Ea e departe. Pe câmp se văd dulăii întorcându-se, ici, colo între mărăcini se arată spinarea lor neagră sau cozile stufoase, cu părul lung împărțit în două, întocmai ca penele de struț. Iar dincolo de ei, aproape să treacă și cel din urmă deal, e lupoaica albă. Deși în afară de orice primejdie, ea tot mai fuge într'un galop obosit și neregulat. Se oprește din timp în timp, se întoarce și privește înapoi. Pe urmă iar o ia la fugă. Și în sfârșit, după o ultimă oprire, care ține mai mult, își ia din nou fuga, dar mai liniștită și regulată. Odată cu asta își schimbă drumul și se îndreaptă către apus spre ogoare. Ivan Belin își îndoește luarea aminte. Urmărește lupoaica, nici nu clipește măcar, socotește ceva. În ochii lui, în care parcă se arată lacrimi, își face loc o sclipire de foc, iar sub muștașile-i albe se vede un surâs. «Ia te uită!», zice el și dă din cap. Așa a fost treaba! Nu în pădure, ci aici undeva în ogoare se ascunde dumneai...».

Ivan Belin nu se îndoește de descoperirea făcută. Se întoarce și își aruncă privirile în spre apus. În partea asta câmpia se lasă tot mai jos și se pierde departe, departe, până unde văd ochii. Acolo, în chiar fundul zării, se vede o dungă neagră cum e cărbunele. E pădurea. Deasupra e acoperită de o ceață vântată și soarele, care se apropie de asfințit, face ceața asta luminoasă și trandafirie, iar peste vârfulurile copacilor strălucește un jăratec aprins. Mare și înfiorătoare e pădurea, dar e prea departe. E greu de crezut că lupoaica merge până acolo și se întoarce îndărăt. E de crezut mai curând că se pitula undeva pe aici, prin ogoare. Grâul e înalt cât un stat de om și aici se poate ascunde nu un singur lup, ci cu miile. Ca întotdeauna, Ivan Belin se mândrește cu mintea lui pătrunzătoare. Pleacă să-și ajungă turma, surăde, pășește vioiu prin iarba înaltă, iar ciomagul face pași și mai mari înaintea lui. Ajungând lângă oi, le întoarce de ici, colo, se reazimă din nou în ciomag și privește în spre lupoaică.

Sub lumina moale a soarelui care apune, totul se vede limpede în acea parte. Licăresc poenele verzi, din văise arată umbre negre, albesc drumurile și în spre apus marea verde a ogoarelor, năvălită de soare, își revarsă valurile și strălucește. Dincoace e lupoaica — o pată albă în mijlocul verdului dimprejur. Ea fuge mereu la trap, liniștită, regulat, fără să se oprească, fără să adulmece sau să se uite undeva. Ivan Belin este un cioban

— Ia te uită, își zice el și dă din cap.

bătrân și încercat. El știe că așa fuge un câine sau un lup, când știe bine unde se duce. Și se încredințează încă odată, că direcția aceasta sigură pe care o ține lupoaica, nu este întâmplătoare, ci drumul drept și cel mai scurt în spre culcuș.

Ivan Belin nuse îndoește nici că lupoaica are și pui. De mai multe ori a văzut-o de aproape de tot. O văzuse, când ea, nesimțită de câini, neobservată nici chiar de el, apăruse la vreo 50—60 pași, de parcă ieșise din pământ.

¹⁾ Vezi «Boabe de Grâu Anul III, N-răle 6, 7 și 8.

Oile fugeau val într'o parte și se adunau grămadă, de parcă erau luate de furtună, câinii, rămași în urmă, zburau spre lupoaică cu iuțea glonțului. Iar pe locul curățat dinaintea lui ea stătea așa cum se oprise, cu piciorul din față ridicat, nemișcată și șovăitoare, ca și când îi cădea greu să se întoarcă îndărăt. Uita să fugă, uita să se gândească la scăpare. Fălciile-i strânse se deschid, limba-roșie atârână legănându-se în ritmul respirației grăbite, ochii îi sclipesc și se închid pe jumătate. Și ceea ce Ivan Belin n'are să uite niciodată, era privirea și ochii aceia, cărora le lipsea numai vorba. În ele nu

— Nu vă temeți, băieți, zice el. Dumnezeu își cunoaște treaba.

era frică, nu era teama de sine, nici de ceea ce se găsea în jur. În ele ardea focul unei alte dureri, adâncă și jalnică.

Parcă cineva ar fi strâns cu mâna inima lui Ivan Belin și el înțelese totul ochii aceia ca și cea durere îi erau cunoscute. Erau ochii fiecărei mame, fie că era om sau fiară...

Iată de unde lua îndrăzneala să atace ziua nămiaza mare. Iată de unde lua puterea să se apere, când, deși jigărită și slabă, clănțănea din dinți atât de furioasă încât dulăii mari și răi săreau la o parte, ca fripți.

Ivan Belin își întrerupsese gândurile, pentru că în aceeași vreme urmărea lupoaica și văzu că ea face un lucru, pe care nu-l putea pricepe ce este. Lupoaica se oprise, călca încet, ca și când dibuia ceva, și dintr'odată săria așa cum fac pisicile, când vânează șoareci.

Trupul i se întindea ca o coardă și coada-i mare se învârtea în aer. Săriturile acestea le repetă de câteva ori. Ivan Belin surâse: lupoaica vâna șoareci — vânatul cel mai nevrednic pentru un lup. Dar n'avea ce face. Neputând răpi vreun miel, trebuia să-și umple cu ceva stomacul și să-și mintă foamea, de vreme ce culcușul îi era aproape. Acolo, obosită și stoarsă, era să-și culce în frunziș coastele roase, iar puii ciufuliți, cruzi și nevinovați în neștiința lor, ca toți copiii, erau să sugă lacom și sălbatic din sânul-i sleit. Ea era să-și uite din nou de sine și, cu urechile ascuțite, cu ochii grijulivi, aprinși de focul acelei dureri pe care Ivan Belin o văzuse, era să vegheze ca nu cumva să vie vreo primejdie, nu pentru dânsa, ci pentru ei...

Ivan Belin oftă și porni pe urma turmei. În astfel de clipe se făcea milos și inima i se deschidea oricărei dureri străine. Lupoaica se pierduse prin ogoare, dar el tot se mai întorcea și privea în acea parte. Gândurile îi erau răsirate și întrerupte se gândea ba la lupoaică, ba la treburile lui. Dar toate acestea erau neguroase și nelimpezi; limpede era numai durerea care-i umplea inima.

Se întunecă parcă dintr'odată și pe cer, pe deasupra apusului palid, ca o mare piatră nestimată se arătă luceafărul. Adie un vânt răcoros, plin de miros de burueni, greierii începură să cânte, și în întuneric se întinse larg și duos cântecul clopotelor. Ivan Belin simți ceva veșnic, neschimbat și cuminte rânduit în toate și inima i se umplu de umilință. Ridică ochii în spre stele, dar acum nu mai căuta în ele semne, urme, ci i se păru că vede ochii lui Dumnezeu. Gândurile i se întoarseră din nou în spre lupoaică. Și ea e vietate, și ea e făcută de Dumnezeu, se gândi el, milos și înduioșat. Mai este și mamă, își hrănește și copiii...

Trecură câteva săptămâni. Ivan Belin nu mai văzu lupoaica cea albă și aproape că o uită. Și apoi, ca orice om, ușor își schimbă starea sufletească. Acum mai era îngrijorat și de altceva: vedea că se înșiră tot dimineți calde și uscate, fără rouă, fără umezeală, soarele răsare mai roșu ca altădată, iar cerul e întunecat și turbure. După aceste semne Ivan Belin prezicea seceta. Și într'adevăr, seceta venea din zi în zi tot mai mare. Dar Ivan Belin cunoștea mersul lumii și nu desnădăjduia.

«Nu vă temeți, băieți, zicea el. Dumnezeu își cunoaște treaba. Lasă să fie cald acum, că se coc bucatele. Și va trece secerișul, se vor ridica znopii; om avea miriște până la genunchi. Atunci lihnitele astea nu numai că or avea ce paște, dar or ajunge sa cadă de prea multă mâncare».

Ivan Belin o spunea asta micilor ciobănași, cari se strâneau în fiecare zi în jurul lui. Școlari,

până ieri, trecuseră examenul și acum, cu câte o traistă de umăr și câte un fluierla brăufugeau după oi. Pentru aceștia, Ivan Belin era o mare autoritate, om înțelept, care avea toate însușirile cerute unui adevărat păstor. Dar și înfățișarea lui atrăgea și stăpâna. Era înalt, osos și, pe câtă vreme părul și mustățile îi erau albe ca zăpada, sprâncenele îi rămâneau mereu negre. Din pricina aceasta față îi părea împărțită în două jumătăți: încruntată și aspră până la ochi și la nas și surâzătoare și veselă în jos. Vorbea târâganat, încet, dar cu o voce plăcută de bas. Știa povești nenumărate și cu o șiretenie pe care ascultătorii lui nu o băgau de seamă, izbutea ceea ce altul nu putea face nici cu binele nici cu răul.

Când îl înconjurau ciobăneii, se lăsa greu, leneș și nu se mai ridica de jos pentru nimica în lume. Întrerupea povestea în partea cea mai atrăgătoare și zicea:

«Milane, ia du-te, băete, și întoarce leșurile alea. Vezi că se duc drept în spre ogoare!»

Sau:

«Stoiancio, ia pune mâna pe bota aia de pe măgar și da fuga de adu puțină apă proaspătă. Haide! Te așteptăm și am să-ți spui atunci ce-a spus păstorul fetei de împărat...».

Și copiii îl ascultau. Câte odată însă Ivan Belin se făcea maiviclean. Se afla un loc în jurul fântânei celei mari — unde întotdeauna, până și în timpul cel maiseetos, iarba era bună. Locul acesta Ivan Belin vroia să-l oprească pentru el și, ca să îndepărteze pe minori de-acolo să-i sperie, le povestea, mai ales pe înserate, ca acolo, dela fântâna cea mare, noaptea pe lună iese din apă un bivoli alb, cu niște coarne mari, cu ochi strașnici...

Dar Ivan Belin mai avea o trăsătură ciudată în purtare. Nu bea des, nu era bețiv. Dar după ce trecea o lună, două de când nu se cobora în sat, într-o zi oarecare, dintr'odată, fără să aibă vreă pricină, fără să se fi gândit la asta, ca atras de o putere mai tare decât voința lui, păreșea turma, o lăsa pe nevasta-sa să vadă de ea, sau chiar pe altcineva, iar el se ducea la cârciumă. Venea cu tertipul să-și cumpere tutun, fitil pentru amnar, sau altă treabă mărunță, comanda numai un pahar de rachiu și se tot grăbea să plece. Curând după aceea începea cu ocaua și se îmbăta în lege.

Atunci își dădea peste cap căciula lui mare, fruntea-i, pe jumătate albă, pe jumătate neagră, se descopea, ochii îi rămâneau întunecați de sprâncenele negre, dar surâsul nu-i pierdea de sub mustățile mari și stufoase. Și în beție Ivan Belin era tot așa de nevinovat și bun la suflet ca și când povestea istorioare copiilor. Făcea giumbușuri, juca, cânta din gura. Și adesea Ivan Belin își sfârșea petrecerile așa încât, atunci când noaptea târziu pornea să plece, picioarele nu-l maascultau și, cum în spre casă drumul urca, începea să se folosească și de mâni și să meargă în patru labe.

Două luni după ce văzuse lupoaica albă, Ivan Belin simți într-o zi că îl cheamă vocea tainică, lăsa zeghea, tașca și ciomagul și se îndreptă spre cârciumă. Veselia se porni dintr'odată pentru că în cârciumă se întâmplă să fie și Petre Ciubrata. Acesta era de o vârstă cu Ivan Belin și bun prieten, numai că nu credea nici în prorocirile nici în istorioarele pe care le spunea și îi plăcea să-l contrazică și să-l ațâțe — nu de altceva, dar ca să fie haz și să iasă băutura dela altul. Și când Ivan Belin, care tăcuse cu lunile pe câmp, începu acum să povestească de toate câte i se adunaseră pe suflet,

-- Ascultă! Știi tu ce știu eu?

Ciubrata, pe care le credea pe care nu. Credea, când paharele erau pline, tăgăduitoare, când erau deșarte. Iar după ce băura ceva mai mult, izbucni între ei așa o ceartă, că dacă cineva i-ar fi văzut, cineva care nu i-ar fi cunoscut, ar fi crezut că oamenii aceștia acu, acu erau să se ia la bătaie.

Dar nici Ivan Belin nu se lăsa. După ce văzu că prorocirile lui despre secetă și noui războaie nu-l ajută, căută altceva, cu care să-l mire și să-l birue pe acest om încăpățânat. Și iată că dela o vreme el se sculă, clătănându-și picioarele lungi, ridică sprâncenele negre și strigă la Ciubrata:

— Ascultă! Știi tu ce știu eu?

— Nu știi nimica,— îl întrerupse Ciubrata.

— Știu...

— Lupi știi!

— Ha-ha-ha... — râse Ivan Belin și scutură matahala de trup, — Lupi... ha-ha-ha... Mi-ai luat vorba din gură. Păi, tocmai de lupi știu și eu! Știu unde se ascunde lupoica albă, am văzuți puii. Sunt doi, uite atâta sunt...

Ciubrata îl privea batjocoritor.

— Am să-i prind! — strigă Ivan Belin, supărat de această privire.

— Ai să-i prinzi, numai să fie cine să-i ție.

— Ii prind!

— Ei așa! Mai lasă-îsă mai trăiască, gadinele!

Radoslav cărciumarul aduse o noua oca și Ciubrata o slăbi puțin. Dar întocmai cum nebunii repetă într'una vreo frază, care le-a rămas întâmplător în minte, tot așa și Ivan Belin nu mai putea vorbi de altceva decât de lupoaică. Cearta se aprinse din nou.

— Pot! — striga Ivan Belin.

— Ei așa! — îl zgândărea Ciubrata.

Aunci Ivan Belin se ridică, își îndesă căciula până la sprâncene, așa cum făcea întotdeauna când se apuca de vreo treaba, și o luă spre ușă cu pași repezi. Acolo se întoarse și îi zise lui Ciubrata, trecând cu mâna prin mustățile lungi:

— Le rad, dacă n'amsă aduc puii de lup. Așteaptă, așteaptă-mă puțin și ai să vezi. • •

Ivan Belin o apucă drept spre casă. Ajungând acolo, fără să zică un cuvânt, răscoli în dulap și lăzi, căutând ceva. In vremea asta baba Bela îi bătea capul că-l lăsase singur pe băiat cu oile, dar Ivan Belin tăcea, nu spunea nici ce caută, ci numai surâdea pe sub mustață. In sfârșit găsi un sac, îl cercetă dacă este sănătos și îl puse la o parte. Apoi luă pușca lui veche, o cercetă și pe ea, ridică și lăsă cocoșul, și o puse lângă sac. Dar când trase afară o frânghie lungă și începu a o încinge în jurul brâului, ochii babei Bela se făcură mari și rotunzi de mirare. Il privea și nu știa ce să zică.

— Dă-mi acum săpun, — zise Ivan Belin, tot așa de tainic. Mă duc să mă spânzur...

— Doamne, Dumnezeu! strigă femeia și începu a se închina. Tu ai înebunit de-a-binelea!

Și, cum făcea întotdeauna, când se supăra, ea începu să forfotească prin casă, să strige și să se jelească.

Ivan Belin dădea din cap surâzând. Apoi luă sacul și pușca, pipăi marele cuțit ciobănesc, ca să se convingă că e la brâu, și ieși.

Ciubrata, după ce dormise puțin, ieși târziu după masă, în stradă. Deși nu credea în prorocirile lui Ivan Belin, el tot ridică ochii, cercetă în toate părțile cerul și se încredința că într'adevăr toate arată a secetă. Umbrele ajunseseră până în mijlocul drumului, și cu toate astea tot mai era cald, praful dogorea. Ciubrata surâdea, pentru că își adusese aminte de Ivan Belin. Dar el credea că măcar de

data asta baba Bela a izbutit să-l cumițească pe bătrân și că l-a trimis la oi.

Deodată se auzi gălgăie și Ciubrata privi în partea aceea.

La cotitura drumului, dinspre mahalaua de sus, se arătă o mulțime de oameni. Ce se întâmplase? Copii și femei fugeau prin curți și alergau să vadă. Țipete, strigăte. Dar parcă nu era ceva rău. Mulțimea se apropia. Un om înalt se arătă pe deasupra capetelor tuturilor și ducea ceva în spate, așa cum ciobanii poartă oaia sau mielul. Ceva mare, alb, ce nu semăna însă nici a oaie, nici a miel.

— « Mărio! fa Mărio! — se auzio voce de fată. Ia vino să vezi, lup! lup! lup! » Și într'adevăr, Ivan Belin — Ciubrata îl recunoscă — roșu și obosit, venea ducând în spinare un lup.

« Măi, măi! » — șopti Ciubrata după obiceiul lui, și parcă nu-șicredea ochilor.

Mulțimea îl înconjură și-l luă pe sus. « Sunși pui de lup! — strigau copiii — sunt în sac! ». Înaintea cărciumii lui Radoslav Ivan Belin se opri și aruncă jos sarcina. Fiară mare și înfricoșată se întinse la pământ. Era aceeaș lupoaică albă, despre care toți auziseră. In gură avea vârît un ciomag și era așa de legată cu frânghia, că nu putea nici să muște, nici să-și deschidă sau închidă botul. Pe una din pulpe se vedea o rană mare. Lupoica era încă vie, dar se cunoștea că e pe moarte. Ochii, când se deschideau, când se închideau. In sacul aruncat lângă ea, mișcau două mingi vii.

Ivan Belin mai întunecat ca oricând în jurul ochilor și sub sprâncenele negre, mai vesel și mai surâzător în cealaltă jumătate a feței, povestea scurt și răspicat cum a prins puii de lup și cum după aceea a împușcat lupoica. Toți îl ascultau, înghițeau cuvintele lui și priveau când la fiara întinsă jos, când la vânător.

— Măi, Ivane, ce ai făcut, măi! — strigă Ciubrata, făcându-șioc prin mulțime.

Ivan Belin își sumete căciula mare, privirea ochilor parcă îi lipsește sub sprâncenele întunecate, dar zbâră citurildin jurul mustăților albe rade.

— Ia te uită! — zise el scurt și mândru, arătând lupoica.

— Măi, măi, — bolborosi încurcat Ciubrata — măi, măi!

Ivan Belin deslegă sacul și arată puii de lup. Erau ca niște căței mici, numai că aveau urechile ciulite, cu ochii albaștri ca mărgeaua. In clipa aceea lupoica — asta o povesteau mai târziu femeile între ele — își deschise a lene ochii și îi închise din nou.

Ivan Belin legă sacul. Pofta tuturor fusese îndestulată. Și pe când bărbații, adunați grămadă, tot mai făceau gălgăie vorbind, femeile trag copiii de mână ca să plece, dar nu pot să-și îndepărteze ochii de la lupoaică și tac.

— Sărmana! — șoptește una.

— Are și copii... Doamne...

Și toate aceste mame își îndreaptă acum privirile spre Ivan Belin, priviri în care lucește ura și supărarea.

Se auzio căruță care se opri în apropiere puii dau înapoi și suflă pe nări. Era Ciubrata.

— Haide, Ivane! — strigă el. Ia adu aici lupii. Haide, o să mergem din casă în casă. Fiecare trebuie să dea câte ceva. Așa este obiceiul. Trebuie să dea toți, pentru că toți avem vite. .

Cu câteva zile înainte trecuse prin sat paparuda pentru ploaie, dar așa zgomot și așa gălăgie nu fusese ca acum după lup. Căruța mergea pe ulițele întortochiate, se oprea înaintea porților, se grămădeau copii și femei. Căinii, simțind mirosul lupului, începeau să urle. Iar Ciubrata ridica lupoica fără teamă, ca s'o arate, trupul ei mare atârna și în părul alb strălucea la soare ca o floare roșie, rana sângerândă.

Ciubrata arăta după aceea și puii de lup. Și începu să se repete același lucru: femeile dădeau care ce putea, dar tăceau și priveau cu ură și cât se poate de rece.

« Sărmana... sărmana... auzea după el Ivan Belin. Asta începu să-ltulbure. Ca să se îmbărbăteze și să se înșele pe el însuși, se silea să fie vesel, dar surâsul lui era silit și vinovat. Se lăsa ca un sclav în mâinile lui Ciubrata. Cădea des pe gânduri și-și zicea:

« S'a făcut, dar să treacă... ».

Ciubrata îl îndemna cu sticla de rachiu:

— Bea! Ai dreptul să bei. Ai nimicuit lupii, i-ai desrădăcinat. Bea!

Și Ivan Belin bea, cu toate că nu mai simțea gustul rachiuului. Și apoi repeta din nou:

« S'a întâmplat ea una, dar în sfârșit... »

Nu se mai putu înveseli nici seara, când, după ce duse acasă lupoica și puii, se înturnă la cârciumă continuând să bea cu Ciubrata. Parcă se sălbăticiise și se prostise, nu mai avea poftă de vorbă, își pierduse voința cu totul. Nu odată îl văzu Ciubrata că lasă capul în jos și cade pe gânduri, și ca să-l trezească îl lua de umeri scuturându-l.

— Bea! — zicea Ciubrata. Ce te mai gândești? Nu mai sânt lupi, pe toți i-ai stârpit!

Și Ivan Belin bea. A băut atât de mult încât, atunci când s'a ridicat să plece, din nou a trebuit să meargă în patru labe.

Ajuns acasă, o găsi pe baba Bela în genunchi în mijlocul odăii, se legănă înainte și înapoi cântând. Cânta sau poate că plângea.

Ea nu se întoarse și nici nu-l privi. Dar ridică vocea și începu să cânte mai tare. Ivan Belin se târî până la minderul din cealaltă cameră, se trânti acolo, casa se strâmbă, se legănă și odată cu el păru că se scufundă într'un fel de prăpastie.

După obicei, se trezi de vreme. Ieși afară — secera subțire a luneise oprise drept pe linia dealurilor negre. O palidă lumină cădea asupra curții, dar pomii erau negri și umbre negre în-

conjurau strașinile și gardurile. Ca și când în pleoapele lui Ivan Belin se înfipseseră spini, capul îi era îngreunat, în spate simțea un fel de prăpastie și nu știa unde a fost până acum și de ce nu este la turma de oi. Dar gândul oilor trezi în el ziua de ieri și tresări. Îsiminti de toate și abia acum pricepu ce făcea baba Bela, atunci când se întorsese acasă. Ea stătea în genunchi în mijlocul casei și nu cânta, ci plângea. Și numea numele celor doi fii ai lui, morți undeva pe câmpul de luptă. . .

Repede se întoarse în casă, găsi o lampă de petrol, luă un chibrit și porni spre tarlaua oilor unde o

— Sărmana... Sărmana... — auzeadupă el Ivan Belin.

lăsase pe lupoică. Deschise ușa, intră în întuneric, aprinse lampa și o ridică în sus. Jos, întinsă și înțepenită, zăcea lupoica. Iar lângă ea, alături de pieptul atârnat, stăteau puii. Unul dormea, celălalt era în picioare. Și cel care era treaz, se întoarse și-l privi pe Ivan Belin cu ochii lui albaștri ca mărgelele. Mâna lui Ivan Belin începu să tremure și lampa îi tresări.

Ivan Belin se pierdu din nou la câmp pe lângă oile lui și începu a se arăta tot mai rar prin sat. Mai des îl vedeau ciobănașii. Ca și mai înainte, el le povestea poveștile lui. Dar se întâmpla ca ei să se

plictisească de povești, să fie cuprinși de o veselie nebună și să înceapă să-și bată joc de bătrân,

— Moș Ivane, îl întrebau — au crescut puii de lup? E adevărat că ai să le dai drumul când s'or face mari?

Alții stăteau trântiți ceva mai departe și de aceea erau mai îndrăzneți.

— Moș Ivane, strigă unul, este adevărat că te cam bate baba Bela?..

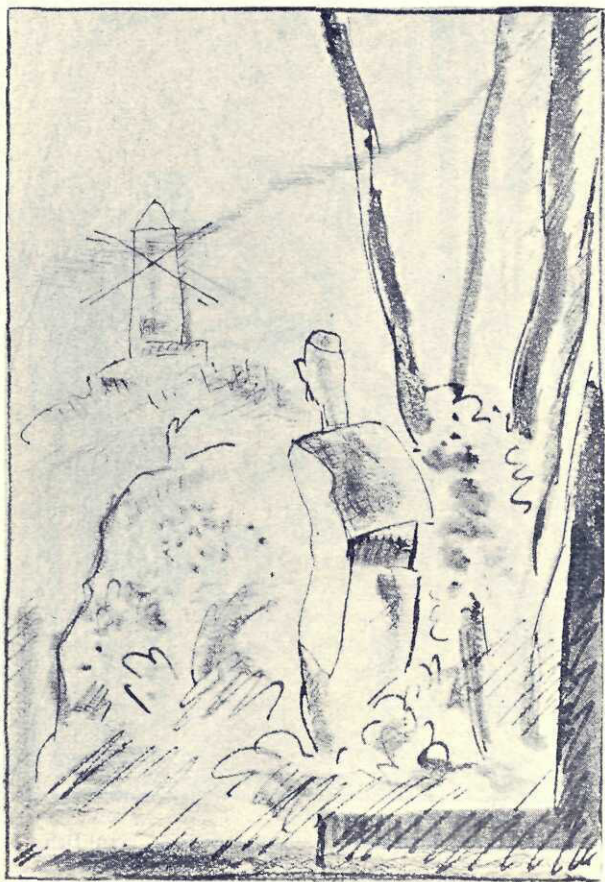
Iar altul:

— Moș Ivane, ia arată-ne cum se merge în patru labe!..

Ivan Belinse uită pământ, dă din cap și surâde. Apoi întinde mâna în spre Fântâna cea mare, deschide degetele, dă feței expresia fricii și începe să povestească de bivolul care iese de acolo, cu coarne mari, cu ochi strașnici...

H O Ţ I A

După ce se înalță și privi peste zăplaz, Lazăr Boduru zăripe drumul dintre ogoare o căruță cu coviltir care venia încoace. Era destul de departe, dar Boduru cunoscuse că este Hristu zarzavagiu.

Chiar în spatele grădinii, pe muchia dealului, se înalță ca o culă moara de vânt.

După cum țineau capul semeț și dădeau cu vioiciune din coadă, se vedea că deși pășeau încet caii erau tineri și puternici. Boduru mai privi puțin și se duse în prisacă unde se apucă să deretice în jurul albinelor. Fața i se făcu luătoare aminte și îngrijorată.

Chiar în spatele grădinii, pe muchia dealului, se înalță ca o culă moara de vânt a lui Boduru sau,

cum i se zicea, moara din Durași. Cu toate că era așezată pe vârful de deal, cu fața la toate vânturile, nu lucra aproape niciodată. Rar, foarte rar, se mișcau aripile-îmari, pentru ca apoi, după câteva ore, să se oprească din nou. Iată că și acum aripile, întocmai ca o cruce neagră privesc spre vânt, moara întregă troznește, dar, strânsă vârtos în opritori, legată cu lanț de fier, stă nemișcată, posomorâtă și acoperită cu mușchiu, întocmai ca o corabie veche ancorată pentru totdeauna.

Zvonuri rele se purtau în jurul acestei mori. Era departe de satele din jur, la o parte de drumuri. Turcii bogăți își făceau cândva aici orgiile lor și nu arare ori în toiul petrecerilor, în sunetul daiarelelor și ciamparalelor, sclipeau iataganele și se vărsa sânge. Acum, în vremurile mai noi, orice furt sau crimă petrecută în satele apropiate nu se putea să nu ducă urma și la moara de vânt din Durași. De se fura vreo fată, aici o găseau; de se pornea vreo haită după hoți de cai, urmele lor se îndreptau spre moară. Derbedei și oameni fără căpătâi erau oaspeții morii.

Cu renumele acesta rău și cu aceste amintiri despre moara de vânt din Durași îmbătrâni și stăpânul ei Lazăr Boduru. Că nici el nu prea era curat, se vedea și din aceea că stătuse de mai multe ori la închisoare, deși spunea că la mijloc nu era decât clevetire și că trebuia să treacă vreme până să se descurce.

Mulți credeau la fel și spuneau că Boduru nu numai că nu este vinovat de ceva, dar că este un om blând și bun. Aceștia se temeau până la un loc de puterea lui neobișnuită, pentru că, deși avea peste șaptezeci de ani, nu arăta mai mult ca de cincizeci. Era voinic, mergea drept, vorbea cu un glas puternic și râdea din tot pieptul. Dar când îi vorbea cineva, avea obiceiul să tacă, să asculte cu luare aminte, în care timp ochii lui, vioi, neastâmpărați și cumiți, priveau pătrunzători, abia-abia surâzători, ca și când socoteau sau ascundeau ceva.

Boduru știa ce vorbește lumea despre el, dar puțin îi păsa. Mai însemnat pentru el era în clipa aceasta ce gândește Hristu zarzavagiu. Să se fi luat și el după gura lumii? Dar nu vede că, deși moara nu lucrează, tot are din ce trăi, — își are grădina, prisacă, găini. Singur cum este — n'are nici nevastă, nici copii — asta îi ajunge. Rău n'a făcut nimănui, dimpotrivă, ajută, face bine pe cât

poate. Câți bolnavi de bubă rea, cu capul umflat cât o baniță, nu-și găseau leacul numai la el. Boala asta Boduru o lecuia după știința lui: oriunde ar fi fost bubă, el îi ardea pe bolnavi mereu în acelaș loc — la ceafă. Pe locul acesta nu mai creștea păr și semnul rămânea pentru totdeauna. De aceea și Boduru zicea adesea: « Oamenii sunt însemnați. Nimeni n'are să mă uite și nimeni n'are să poată spune că n'a văzut bine delamine ».

Gândindu-se la toate acestea, Boduru se apropie iară de gard și privi căruța lui Hristu se apropiase. Ce cai frumoși Bine hrăniți, murgi, cu câte o suviță neagra pe spatele dela coamă până la coadă. Iși semănau ca doi gemeni. « Bani-costă căișorii ăștia, bani! » — își zise Boduru. El se trase de lângă gard, pași din nou spre stupi și de data asta fața se făcu și mai îngrijorată.

Puțin după aceea iarba foșni și Boduru simți pe Hristu în spatele lui.

— Bună ziua, moș Lazăre — îi auzi vocea tăioasă. Fără să-l privească, Boduru dădu numai din cap și oftădânc.

— Ce oftezi, moș Lazăre, ce ai?

— Ce să am. Se abătu nevoia și pe capul meu. Bine eram eu singur aici, dar uite așa! Am o nepoată, fata fii-meu. Se măritase și acum mi-ătrimes vorbă că vrea să vie la mine. Și-a lăsat bărbatu' și vrea să vie aci.

Boduru tăcu puțin și apoi zise:

— Să fi fost alta, o goneam. Pe asta însă nu pot. E tare bună. Și frumoasă! S'ovezi numai. Nu e femeie: o picătură de rouă, E tare frumoasă.

Auzind asta, Hristu se bucură. Prin satele pe care le cutreera, avea de lucru mai mult cu femeile și nu odată se destăinuise lui Boduru. De aceea tăcu și nu zise nimic, temându-se că nu cumva istețul moșneag să priceapă la ce se gândește. Dar tot nu se putu ține și zise:

— Nu-ți fie atât de mare grija, nu te teme! Dacă vrei, dă-mi-o mie întregă; ți-o iau eu!

Amândoi râseră. Apoi mai vorbiră, merseră prin grădină, iar, când se întunecă, Hristu se retrase lângă căruță.

Dacă trecea pe aci, nu o făcea decât pentru că, prin locurile acestea neumbrate de oameni sau vite, se găsea destulă iarbă frumoasă. La dus ca și la întors Hristu dădea drumul cailor, îi păștea câteva ceasuri și o lua apoi la drum.

Câteva zile mai târziu, venind din nou cu căruța încărcată de zarzavat, Hristu băgă de seamă încă de departe, că moara lui Boduru, ca niciodată, mergea. Se învârtea încet, greu, dar se învârtea.

Jos stătea o căruță deshămată, de care erau legați doi cai, iar în jur se zăreau câțiva bărbați. Dar iată că sus, în ușa morii, se arătă o femeie cu fustă roșie, cu cămașă albă și care se dădea jos, repede, repede, aproape în fuga, pe scara care cobora la pământ. Așa se putea da jos numai un tânăr. « A sosit nepoata Bodurului! » — își zise Hristu și, împotriva obiceiului, dădu biciu cailor.

El găsi pe Boduru din nou în jurul stupilor din grădină. De cum îl zări, moșul se îndreptă din șale și strigă vesel:

— Ei, Hristule, bine ai venit! Bine ai venit, voinice, cu căciula albă! Ce mai faci, Hristule?

— Bine, moș Lazăre, dar tu ce mai faci?

— Iacă aștept roitul muștelor. Vezi stupii ăștia însemnați cu var? Toți au să roiască. Mă tem să nu scap vreunul.

Mai încolo, în grădină, se înșirau pomi roditori; deasupra, peste frunzișul lor des, se scâldea soarele, pe când jos, pe iarba verde și înaltă, se răsfrângeau umbre negre. Pretutindeni în jurul gardului se săltau cocenii de porumb, și între ei atârnavă greu turtele de floarea soarelui. Soarele dogorea, prin aerul cald zbârnâiau albine.

După puțin, numai la doi, trei pași, se ivi o femeie tânără

Dintr'odată, între crăcile plecate ale pomilor și iarba verde de sub ele se arătă o fustă roșie, apoi o cămașă albă și după puțin, numai la doi, trei pași, se ivi o femeie tânără. Ochii ei, ochii ei, cât erau de mari și negri!

Fața îi era rumenă, dogorită, mijlocul înfipt. Avusese dreptate Boduru: nepoata îi era frumoasă. — Ascultă, Hristule — zise Boduru, care parcă nu băgase de seamă pe tânăra femeie.

Tu acum ai dat drumul cailor la păscut, n'ai treabă. Ia să-miajuți puțin. Stai aici și urmărește albina asta, curând, curând are să roiască. Eu mă duc să văd de alelalte, și tu cum vezi că iese roiul, strigă-mă.

Făptura înaltă a lui Boduru se mișcă legănat printre stupi. Hristu rămase locului; nu se clinti nici femeia. Nici el nu deschise vorba, nici ea. Ea nu-l privea. Dar ceva mai înainte, băgase de seamă că se uita la el și parcă râdea că, deși atât de tânăr, își lăsase barbă atât de mare, care, cu toate ca neagră

Moara stătea ca întotdeauna nemișcată.

ca păcura, tot barbă era și încă barbă ca de popă. Și acum parcă surâdea, dar căta în lături și Hristu nu-și lua privirile de pe ea, crezând că nu-l vede.

— Uite-te la albină, mă! — striga ea, îl privi și pufni în răs. — Ce te uți la mine? Uite, a zburat roiul.

Intr'adevăr, în văzduh juca un roiul de albine ca un mare ghem negru. Unele treceau chiar pe lângă urechea lui Hristu și zbârnâiau. Soarele dogorea tot mai mult.

Uite, ce treabă mi-ai făcut! — zise Boduru, care venea repede râzând. — Te-am pus să păzești și tu ai scăpat roiul!

Intr'o mână Boduru ținea un buchet de izmă pe care începu să-l frământa spre roiul și pretutindeni, în aer, se răspândi un miros plăcut. În mână cealaltă ținea un stup deșert, înfipt într'o prăjină lungă și flueradin gură, fluera ceva deo-

sebit, la fel, dar stăruitor — acelaș zgomot, de parcă curge un ciuciu. Și mereu frământa spre roiul cu izma.

Roiul se ridică în sus, zbârnâi și Hristu crezu că se duce. Nu băgase de seamă că în stup și intraseră câteva albine și peste câțva timp întregul roiul, desfăcându-se puțin, se înșiră la intrarea stupului. În fundul lui se zărea un ghem negru viu. Boduru tot mai fluera din gură; obrazul îi era lungit. Pe mâini și pe ceafă i se așezaseră albine, dar nu-l înțepau.

— Mă cunosc, drăguțele — zicea el — nu-mi face nimic. Cam rușinat că scăpase roiul, Hristu nu știa ce să facă și își tot trăgea mustățile și barba.

— Nu mișca, mă! — strigă din nou femeia. — Nu da din mâini, că dacă om supăra albinele ne găuresc ca ciurul.

Femeia râse, râse și Hristu și se duse la ea. Se așezară pe iarbă sub pomi și începură a vorbi. Iar Boduru tot se mai căznea cu roiul, și ca și când nu-i vedea.

Se însera de vreme. Până la un timp tot se mai zărea prin grădină făptura înaltă a Bodurului, apoi pieri.

Se făcu liniște. Moara se oprise, iar aripile-i nu mai scârțâiau. Hristu și femeia stăteau sub pomi. Se vedea numai o singură pată albă — cămașa albă a femeii. Împrejur se aprindeau licurici, cântau greieri, mirosea a iarbă.

Târziu noaptea, buimăcit, cu capul amețit, ca și când băuse, dar vesel, Hristu porni spre căruță. Vroi să-șivadă caii, dar auzi sunetul piedicilor în întuneric și se liniști. Numai că piedicile sunau cam des, dar nu luă aminte la asta. Trupul îi era străbătut de fiori dulci. Se uită în sus și i se păru că sub cerul acesta, acoperit cu stele, totul se bucură și cântă. Fără seamă de mulțumit și fericit, se culcă în căruța, se înveli cu zeghea și adormi. Abia ațipi și se trezi dintr'odată, speriat. Îșaduse aminte de cai și sări din căruță. Nu se mai auziau piedicile. Merse la locul unde-i lăsase — nu mai erau. Speriat, începu o goană de colo până colo, se întoarse, porni din nou.

Se lumina de ziuă, când veni spre moară. Fața îi era galbenă ca de ceară, părul i se lipise de frunte. Căruța străină ce fusese ieri aici, lângă moară, nu mai era: oamenii plecaseră. Strigă, bătu, strigă și mai tare — nimeni nu-i răspunse. Nu mai era nici nepoata lui Boduru. O bănuială strașnică îi trecu prin minte. Dădu fuga în grădină și începu să strige. De supt o căpiță de fân se arăta Boduru.

— Ce s'a întâmplat? întrebă el.

— Ce s'a întâmplat? Caii mei au pierit. Eu vreau caii, fii vreau delatine, lăcă te știu eu. Unde sunt oamenii ăia, unde e femeia, nepoată-ta?

— Nu mi-e nepoată — răspunse liniștit Boduru. Femeia era cu oamenii cari și-au măcinat ieri făină. Ei au plecat. Nici că-i știu de unde sânt, nici că-i cunosc cine sânt.

— Nu ți-a fost, nepoată, hai! Nu-mșpuneai singur asta? *Ziceai* că o cheamă Rada.

— Ei, Rada! Parca o singură Radă e pe lumea asta! Boduru se făcuse rece, crud, ca piatra.

— Așa! — strigă Hristu înebunit. Las'că te învăț eu pe tine, hoțule!

Se întoarse și ieși în grabă din grădină. Se ducea să denunțe hoția. Merse așa destulă vreme. Dintr'odată se opri și în desnădejdeului începu să-și dea cu pumnii în cap. Apoi se întoarse și privi: moara stătea ca întotdeauna nemișcată și crucea neagră a aripilor părea neobișnuit de mare și de groaznică.

C O M O A R A

Din timp în timp bolnava se ridica puțin în pat și își rotea privirile în juru-i. Ochii îi priveau adânc, negri, aprinși, privirea-i era grea, răutăcioasă. Vedea mereu acelaș lucru: ambele-ifiice stăteau de o parte șoptindu-și, ambele tinere, ambele frumoșelși îmbujorate, așa cum fusese și ea la vârsta lor. Iar bărbații lor, veniți cu ele din sate îndepărtate, îmbrăcați și ei cu ȳari nouinegri și cu cămăși albe, abia-abia se întorceau, o priveau peste umăr și își aruncau din nou ochii pe geam afară. «Cefel sânt! gândea bătrâna. — Nu au nicio milă de mine. Așteaptă numai să le spun unde sânt ascunși banii. Așteaptă să închid ochii și să plece după treburile lor...»

Ea se lasă din nou pe pat și închise ochii. Încet, încet fața i se însenină. Părea că doarme. Ambele surori începeau a-și șopti și mai încet, umblau în vârful picioarelor, iar bărbații, tot așa de nepăsători, cu mâinile în buzunarele ȳarilor noi, priveau afară. Frumoasă era vremea! Uite colo, pe câmp, pe deasupra ogoarelor, trece o umbră neagră de nor; uite, soarele luminează din nou și în mijlocul verdeții grăului înalt — nu grâu, ci Mare! — luccesc ici și colo pete mari galbene: semn sigur că se apropie secerișul. Intr'acolo privesc tăcând cei doi bărbați.

Bătrâna nu dormea. Se gândise la multe lucruri, iar acum se gândea cum îi murise cândva socrul. Omul era ca o stâncă, voinic, puternic, și căzu dintr'odată ca un znop. Veni într'o seară, se culcă în colț lângă foc și nu se mai sculă. Nu oftă, nu se plânse, numai ochii i se traseră înăuntru și se făcură blânzi.

— Noro, zise, eu mă duc, vino să ne iertăm. Ai îngrijit de mine, m'ai cinstit. Ai fost bună gospodină. Ai fost bună, foarte bună. ȳți mulțumesc. Să-ți fie iertat și de mine și de Dumnezeu. Iartă-mă și tu...

Ea îi sărută mâna și el i-o sărută pe a ei.

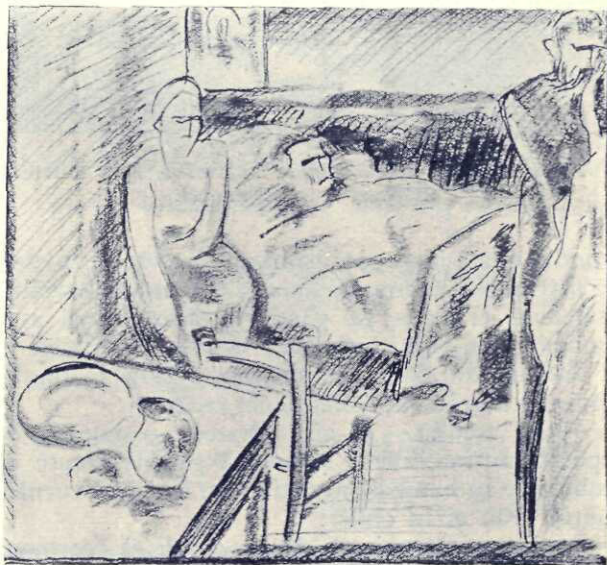
Aici bătrâna nu se mai putu stăpâni, tresări, oftă și din ochi, așa cum erau închiși, picară lacrimi care se prelinseră peste obrajii uscați. Ambele surori se repeziră la ea.

— Fă, mamă, fă! — grăi cea mai bătrână, ștergându-i lacrimile cu palma. Ce faci, de ce plângi? E, ești bolnavă și ce-i cu asta? — Om nu ești? Poți să te îmbolnăvești și pe urmă să te faci bine. Aisă te faci bine și tu. Nu așa, nu te necăji...

Bătrâna le auzi toate, dar nu răspunse, nu deschise ochii și nu vroi nici să spună de ce plânge. Își văzu de gând mai departe:

— Ii sărută mâna, i-o sărută și el pe a ei. După aceea căzu în nesimțire. Atunci, seara, Bratoiu nu era acasă; se duse la moară. Afară era senin, dar sufla un vânt că stelele tremurau de parca stăteau să cadă. Și bătrânul tot pierdut, horăia și pieptul i se ridica mereu. La un timp sări deodată în sus, o privi; se vedea că vrea să-i spună ceva, dar nu putu: i se legase limba. Și cum privea înfricoșat începu să dea din mână spre perete, făcându-sea arată ceva în acea parte. Ea crezuse cavea să fie chemat părintele Gheorghe ca să-ȳmpărtașească, și-l chemă. Puțin după aceea bătrânul își împreună mâinile și muri, ca și cum ar fi adormit.

Trecură ani, veniră griji multe, lipsuri — Doamne ce neagră sărăcie! Adesea se gândise: așa cum arăta bătrânul cu mâna, atunci când trăgea să

Bătrâna nu dormea. Se gândise la multe lucruri.

moară, să fi vrut el oare să cheme pe popă sau vroia să spună altceva? N'o fi având undeva bani doșiți și arăta unde sânt? Gândul acesta îi căzu ca o boală la inimă. De cum veneau sărbătorile — Crăciunul sau Pastele — răsturna casa pe dos, răscolea pretutindeni, muta sacii, lăzile, săpa

pretutindeni unde credea că pot fi îngropați banii. Nu-s și nu-s. Spunea și lui bărbatu-său, lui Bratoiu — și acum parcă îl vede cum stă în pridvor, obosit de muncă, încă asudat. Bratoiu nu credea.

— De unde să aibă bani moșul — zicea el. Și el a fost sărac ca și mine.

Dar altădată povestea că abia de-și aduce aminte, ca prin ceață, era copil pe atunci, când bătrânul a

Tocmai în clipa aceea bolnava se trezi și, spre mirarea tuturor, se ridică în pat.

vândut odată niște oi și banii nu s'auvăzut. Adesea, la mari nevoi, înainte să ajungă să ceară delastrăini, bătrânul era dus pe gânduri, tăceaparcă avea undeva bani și nu îndrăzneasă se atingă de ei.

Intr'un an dădu Dumnezeu belșug mare. Se făcuse un grâu roșu, mare, cât coarna.

— Ia ascultă — îi zise Bratoiu — apucă-te de spoeste puțin chileru' și astupă găurile făcute de șobolani. În hambar nu mai avem loc; o să turnăm puțin grâu și în chiler.

Ea începu să spoiască, dar se gândi să scormone mai întâiu puțin, ca să netezească. Când ajunse spre cămin și izbi, tesla lovi o piatră. Scobi ce scobi și se arătă o placă. Așa de tare începu a-i bate inima, așa de mult tremura, încât nu mai putu să aștepte. Iar când ridică piatra — un vas plin cu galbeni. Nu era plin de tot, dar o grămadă bună tot era, aur ca jăratecul. Nu-l ascunse, îl duse drept la Bratoiu și i-l dete. Se bucură atât de mult omul încât nu putu să mai stea în picioare — se așeză jos. Și îi

numără, îi trecu de zeci de ori în palmă, îi pipăi, îi privi. Le dădu drumul în oală, îi amestecă puțin și apoi se uită din nou la ei. Dintr'odată o privi încruntat de parcă vroia să o omoare și îi strigă: « Ieși afară! Rămase singur și îi ascunse.

De atunci se făcu alt om. Se răci de ea, se răci și de fete, ca și când nu erau copiii lui, ci străini. Inima i se strânse, nu mai dădea nimica, nu pune a haină pe el, umbla zdrențeros, ieșit din fire. Câte odată lucra, câte odată nu. Stătea pe pragul odăii unde erau ascunși banii, stătea ca un corb pe cuibul lui. De cum se întuneca, parcă înebunea: « De ce or fi lătrând câinii? Ai închis poarta? Astupă fereastra că se vede! » Și se închidea în cameră de unde nu se auzea decât zân-zânși numără banii. Bani afurisiți.

Dar când se apropie moartea, i se înmuie inima și îi spuse unde sunt banii. Atât suferise de mult de pe urma acestor bani, încât luă oala ca și când avea un pui de șarpe în ea și o îngropa adânc, adânc de tot în pământ. Și nu în curtea casei — ginerii simțiseră că bătrânul are bani — ci într'alt loc. Nimeni nu-i mai poate găsi unde sânt.

Patul scârțâi, bătrâna dete la o parte cu greu țoalele de pe dânsa și se ridică puțin. Ochii nu-i sclipeau, ardeau. Cele două surori se apropiară numaidecât de ea.

— Mamă, ia îmbracă ceva — zise cea mai în vârstă — uite ce mai ciorbă ți-am făcut. Îmbracă ceva, chiar dacă n'ai poftă, îmbracă. Dacă omul nu mănâncă îl biruie boala.

— Hai, mamă, hai — o pofti cea mai tânără, Nenea. Ia și soarbe bi-i-i-ne. Eu am gătit ciorbă. Să vezi ce bună e. Am pus și piper negru, să-ți deschidă pofta. Ține lingura și mănâncă, nu te teme...

Bătrâna dădu la o parte lingura, privi la rând pe fete și ochii i se umplură de lacrimi. Privi apoi pe gineri — aceștia abia își ascundeau un surâs răutacios — și ochii i se aprinseră. « N'amsă vă spun unde sunt banii, nu! » se gândi ea. Și-și aduse aminte cât a fost ea de chinuită pentru acești bani, Veneau și se gudurau pe lângă ea: « mămicule așa, mămicule altfel », iar când se plictiseau și se supărau, unde deschideau gura! Mai ales al mare, cu mustățile stufoase și cu barba ca un ariciu — ce vorbe nu i-a mai zis! Ca bolovanii cădeau pe sufletul ei.

Se culcă din nou și închise ochii. « Dece să le mai spui unde sunt banii? — se gândea bătrâna. Să câștige singuri, ca să le fie pâinea dulce. Din banii ăștia eu n'amvăzut nici un bine, și Bratoiu la fel. Banii ăștia sunt bani blestemați — i-a blestemat al de i-a lăsat. Bine de pe urma lor nu s'a văzut; dogoresc ca focul. Las' să stăm pământ ».

Afară se întunecă dintr'odată, bătu vântul, se făcură nouri de pulbere, salcâmul din fața ferestrei se legănă cu zgomot. Scăpărau fulgere roșii și scurte, bubui tunetul și izbi undeva în depărtare,

ea și când ar fi căzut ceva mare și greu. Se făcu liniște, întunericul se lăsa și mai adânc, iar pe acoperiș începu să cadă o ploaie deasă.

Ginerele cel bătrân cu mustățile mari se întoarse, își frecă palmele și zise:

— Bună ploaie. Mâine când o dogori soarele... după două-trei zile, iată, gata secerișul..

El făcu celuilalt cu ochiul și amândoi trecură în odaia de dincolo.

Până târziu surorile statură lângă mama lor. Bătrâna nu mergea spre bine. Avea călduri, se zvârcolea, răsufla greu. Când se maliniștea, fața îi se făcea albă ca varul și pe frunte, pe sub părul alb, apăreau picături mărunte de sudoare. Cele două surori forfoteau în jurul ei, încercau s'o ușureze cu ce puteau și, văzând că nimica nu ajută, se priveau una pe alta, neștiindce să mai facă. Și pe când cea mai în vârstă tot se mai ținea, cea tânără se puse jos, își acoperi ochii cu palmele și începu să plângă. Nu plângea, ci parcă ar fi cântat prelungit și jalnic.

Bărbații se arătară în ușă îngrijați.

Tocmai în clipa aceea bolnavă se trezi și, spre mirarea tuturor, se ridică în pat, de parcă vroia să se scoale. Dar, cum îi văzu pe cei doi bărbați, îi privi cu teamă și căzu pe spate în pat. Atunci sora cea mare, o femeie vânjoasă și iute, se supără.

— Stoiane, Dumitre! strigă ea bărbaților.

— Hai, ieșiți, duceți-vă dincolo. Nu e aici locul vostru. Nenche — se întoarse ea către soră-sa — du-te și tu. Du-te de te odihnește. Tânăra o privi cu ochi înlăcrămați și zise tăios:

— Am să stau aici. Și mie îmi este mamă, nu numai ție. Trecură o oră, două. Dintr'odată bătrâna deschise din nou ochii, văzu că nu sânt bărbații, încercă să se ridice, dar nu putu. Ochii îi dogoreau, priveau când pe una, când pe cealaltă fiică și se înlăcrimă. Să fi putut să vorbească, ar fi vorbit, dar nu mai putea. Și, adunându-și toate puterile, ridică un braț uscat și înegrit, și îl mișcă desnădăjduită spre una și aceeaș parte, spre colțul odăii celeilalte...

Cele două surori se priviră una pe alta.

— Stăi puțin aici, Nenche, — zise cea mai mare. Eu mă întorc numaidecât. Și fugi în spre ușe. Cea mică fugi după ea. Bărbații ațipiseră, Se treziră.

— A arătat încoace. De trei ori și-a întins brațul încoace; aici trebuie să fie banii. . .

— Unde? Cum? încotro a arătat cu brațul?

— Încoace. În partea asta.

Cercetară cu privirea: peste tot era dinainte răscolit; până și pământul îl săpaseră. Dacă a arătat încoace, aici nu este nimic.

Adunându-și toate puterile, ridică un braț uscat și înegrit

— De ce n'ați întrebat-o — se supără ginerele cel mai în vârstă; n'aveți limbă? — Ia să o întrebați mai repede!

Toți se repeziră spre bolnavă, în camera de alături. Au găsit-o moartă.

(Urmează)

IORDAN IOVCOV

din bulgărește de V. C. Hrisicu
cu desene de J. Teodorescu Sion

